

Trestný čin vraždy

Jen na základě objektivně zjistitelných okolností útoku nelze automaticky předpokládat eventuální úmysl. Aby bylo možné dovodit alespoň srozumění pachatele s usmrcením poškozeného, musí být objektivní okolnosti logicky provázány s okolnostmi subjektivní povahy, jakými jsou pohnutka činu a osobní vlastnosti pachatele.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 3 Tdo 439/2009, ze dne 13.10.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o dovolání podaném obviněným J. V., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 7 To 113/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 17 T 39/2007, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 7 To 113/2008, zrušuje. Podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. se zrušují i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Vrchnímu soudu v Praze přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 8. 2006, č. j. 17 T 19/2003-557, byl obviněný J. V. uznán vinným pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 219 odst. 1 tr. zák., který měl spáchat tím, že „dne 2. 3. 2002 kolem 0.15 hodin v P., v prostoru před domem v Č. u., napadl poškozeného M. C., nožem, bodl jej dvakrát do těla a způsobil mu bodnou ránu hrudníku pod levou prsní bradavkou pronikající do dutiny hrudní, levou plíci a přední stěnou levé srdeční komory do jejího nitra a bodnou ránu levého podbřišku pronikající k lopatě kosti kyčelní, čímž mu způsobil delší dobu trvající vážnou poruchu zdraví a poškodil důležité orgány, přičemž ke smrti poškozeného nedošlo pouze v důsledku včasné specializované chirurgické pomoci; při následném fyzickém napadení s poškozeným M. L., tohoto bodl nožem do pravého stehna a způsobil mu bodnořeznou ránu pravého stehna, lehké zranění vyžadující léčbu v délce kolem 14 dnů“. Podle § 219 odst. 1 tr. zák. byl obviněný odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání deseti let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost nahradit poškozeným způsobenou škodu, a to M. C. ve výši 169.800,- Kč a M. L. ve výši 1.080,- Kč.

O odvolání obviněného proti předmětnému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 21. 11. 2006, sp. zn. 7 To 110/2006, jímž podle § 256 tr. ř. toto odvolání jako nedůvodné zamítl.

Na základě dovolání obviněného J. V. Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) usnesením ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1074/2007, podle § 265k odst. 1 tr. ř. předmětné usnesení Vrchního soudu v Praze i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích zrušil. Podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. zrušil též všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Krajskému soudu v Českých Budějovicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí zároveň podrobně rozvedl, jaké vady a pochybení ve zrušených rozhodnutích obou soudů zjistil, a soudu prvního stupně uložil, aby se z těchto hledisek věcí znovu zabýval a vytykané vady odstranil (k tomu v podrobnostech

viz str. 7, 8 citovaného zrušujícího usnesení).

Krajský soud v Českých Budějovicích poté ve věci rozhodl novým rozsudkem ze dne 21. 5. 2008, č. j. 17 T 39/2007-848, jímž obviněného znovu uznal vinným pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 219 odst. 1 tr. zák. na částečně pozměněném (doplněném) skutkovém základě, že obviněný „dne 2. 3. 2002 kolem 0.15 hodin v P., v prostoru před domem v Č. u., po požití nejméně tři desetistupňových piv a dvou velkých odlivek whisky, pod vlivem alkoholu máje v krvi kolem 0,82 – 1,00 g/kg alkoholu, napadl poškozeného M. C., vystřelovacím nožem o délce rukojeti 11,5 cm a délce čepele 9 cm, v postavení čelem proti poškozenému, bodl jej zředu kolmo na stěnu hrudní tak, že čepel celou délkou vnikla do hrudníku, a kolmo na stěnu břišní nejméně střední silou a způsobil mu bodnou ránu hrudníku pod levou prsní bradavkou pronikající do dutiny hrudní, levou plíci a přední stěnou levé srdeční komory do jejího nitra a bodnou ránu levého podbřišku pronikající k lopatě kosti kyčelní, čímž mu způsobil delší dobu trvající vážnou poruchu zdraví a poškodil srdce a plíce, přičemž věděl, že útok vede do části těla, kde se nachází životně důležité orgány, jejichž poškozením hrozí napadenému smrt, k níž u poškozeného nedošlo pouze v důsledku včasné specializované chirurgické pomoci; při následném fyzickém napadení s poškozeným M. L., tohoto bodl nožem do pravého stehna a způsobil mu bodnořeznou ránu pravého stehna, lehké zranění vyžadující léčbu v délce kolem 14 dnů“. Za to byl obviněnému podle § 219 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody odnětí svobody v trvání deseti let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou.

Také proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o kterém rozhodl ve druhém stupni Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 7 To 113/2008, jímž podle § 256 tr. ř. toto odvolání jako nedůvodné zamítl. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 30. 9. 2009 (§ 139 odst. 1 písm. b/ cc/ tr. ř.).

Posledně citované usnesení odvolacího soudu napadl obviněný J. V. následně dovoláním, které směřovalo do výroku o zamítnutí jeho řádného opravného prostředku (odvolání). Uplatněným dovolacím důvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel namítl, že ani v řízení, které následovalo po zrušení původních rozhodnutí obou soudů, se soudy dostatečně nevypořádaly s otázkou jeho zavinění a nedošlo ani k žádnému posunu ve směru k objasnění pohnutky jeho činu. Přesto byl soudem prvního stupně znovu uznán vinným pokusem trestného činu vraždy a odvolací soud toto rozhodnutí potvrdil, přestože bylo již v řádném opravném prostředku namítáno, že soud prvního stupně nejednal podle pokynů obsažených ve zrušujícím usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1074/2007. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval, že skutková zjištění, ze kterých soudy obou stupňů vycházely, neumožňují právní posouzení skutku jako pokusu trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 k § 219 odst. 1 tr. zák. Přitom v doplněném řízení k žádné podstatné změně ve skutkových zjištěních nedošlo a dokazování, které bylo v této fázi provedeno, spíše svědčilo ve prospěch dovolatele. Krajský soud ve svém posledním rozsudku doplnil či spíše přesněji rozvedl skutkovou větu výroku, avšak ani po této úpravě nelze mít podle názoru dovolatele subjektivní stránku jeho činu za spolehlivě objasněnou. Jako jedinou pohnutku činu soud opětovně deklaroval jeho údajnou podnapilost a nově uvedl množství alkoholu v jeho krvi v rozmezí od 0,82 do 1,00 g/kg. Odůvodnění rozsudku pak obsahuje řadu nepodložených spekulací o možné příčině napadení poškozeného, např. o slovní rozepři mezi obviněným a poškozeným, o které však nemluvili při svých výpovědích ani poškozený, ani svědci. Krajský soud tedy i nadále předpokládá, že dosud zcela bezúhonný člověk beze sklonů k agresivnímu jednání ve stavu lehké podnapilosti naprosto bezdůvodně, za použití zbraně a velmi razantním způsobem napadl neznámou osobu a ohrozil ji bezprostředně na životě.

Dovolatel upozornil na to, že si je vědom skutečnosti, že v rámci dovolání nelze uplatňovat námitky směřující vůči skutkovým zjištěním, ze kterých soudy vycházely při hmotně právním posouzení

skutku. Na druhou stranu je však podle něj zcela evidentní, že nesprávným hodnocením důkazů se soud prvního stupně dostal do situace, kdy nemohl při sebevětší snaze zjistit pohnutku jeho jednání, neboť skutek se prostě nestal tak, jak je popsán ve výroku rozsudku. Přesto ho však na základě ryze spekulativních úvah, zejména pokud jde o údajnou podnapilost jako pohnutku činu, shledal vinným a odsoudil.

Své dovolání obviněný shrnul tak, že ani v řízení následujícím po rozhodnutí Nejvyššího soudu si soudy neujasnily subjektivní stránku jeho jednání, ačkoliv s přihlédnutím k tomu, že nebyla spolehlivě zjištěna pohnutka činu, šlo o zásadní otázku. Soudy pak pochybily v tom, pokud inkriminované jednání po právní stránce přesto kvalifikovaly jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 219 odst. 1 tr. zák.

Proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadené rozhodnutí zrušil a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl“.

K dovolání obviněného se za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který nejprve shrnul v něm obsaženou argumentaci a poté vyložil obsah uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s tím, že námitky dovolatele směřující proti výroku o vině z pravomocného rozsudku soudu prvního stupně, které byly v dovolání uplatněny, by mohly mít z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. význam pouze v případě, že by bylo možné dospět k závěru o existenci extrémního nesouladu mezi zjištěnými skutkovými okolnostmi a právními závěry učiněnými soudy obou stupňů činnými v předmětné trestní věci, který dovolatel také fakticky namítl. Podle názoru státního zástupce však takový extrémní nesoulad v projednávané věci dán není.

Státní zástupce poukázal na to, že po doplněném dokazování způsobem a v rozsahu, kterým soud prvního stupně plně respektoval a splnil pokyny z předcházejícího zrušujícího usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1074/2007, bylo zjištěno, že obviněný zaútočil na poškozeného M. C. takovým způsobem, že musel nutně počítat i s nebezpečím, že u něj může dojít ke smrtelnému následku. Útok nožem vedl na levou část hrudníku poškozeného s velkou razancí, když čepel jeho nože v celé své délce pronikla do dutiny hrudní poškozeného. Tam došlo k probodnutí levé plíce a přední srdeční stěny, kdy čepel nože pronikla až do levé srdeční komory. Další ranou vedenou nožem do levého podbřišku pak pronikla čepel nože až ke kosti kyčelní, přičemž jen dílem náhody nedošlo k zasažení zde se nacházejícího dalšího životně důležitého orgánu. Útoky obviněného nožem byly cíleně směřovány do těchto částí těla poškozeného, který útok nečekal, a proto se mu ani nebránil ani neuhýbal. Obviněný přitom jako průměrně inteligentní jedinec musel vědět, že v jím napadených lokalitách lidského těla se nacházejí životně důležité orgány a že jejich poškození může vyvolat až fatální, smrtelný následek. Opakovaný způsob útoku a jeho intenzita jednoznačně dokládají, že obviněný, přestože útok neplánoval a nepromýšlel, musel s takovým následkem počítat a pro takový případ s ním byl srozuměn. Svého jednání se tedy dopustil v nepřímém úmyslu ve smyslu § 4 písm. b) tr. zák.

Závěr o tom, že se obviněný dopustil pokusu trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 219 odst. 1 tr. zák., přitom nebyl učiněn na základě vadně či neúplně zjištěného skutkového stavu věci ani v extrémním nesouladu se skutkovými zjištěními. Napadeným rozhodnutím podle názoru státního zástupce nedošlo ani k porušení norem trestního práva hmotného.

S ohledem na výše uvedené důvody státní zástupce své písemné vyjádření uzavřel návrhem, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako dovolání zjevně neopodstatněné a aby tak za podmínek uvedených v ustanovení § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. učinil v neveřejném zasedání. S konáním neveřejného zasedání vyjádřil souhlas i pro případ jiného než navrhovaného rozhodnutí (§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.).

Obviněný J. V. je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) dále zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým bylo pravomocně rozhodnuto ve věci samé, a směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., kterým byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest.

Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní důvody, o které obviněný dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který je v dovolání odkazováno. Toto zjištění má zásadní význam z hlediska splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (srov. § 265i odst. 1, odst. 3 tr. ř.). Dále je třeba upozornit na to, že na podkladě dalšího dovolání proti novému rozhodnutí vydanému v téže věci je dovolací soud oprávněn přezkoumávat jen ty výroky napadeného rozhodnutí a jim předcházející část řízení, které následovaly po předchozím rozhodnutí o dovolání (v judikatuře viz R 29/2004 SbRt.).

Jak již Nejvyšší soud konstatoval ve svém předcházejícím rozhodnutí, je důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. To znamená, že s poukazem na uvedený dovolací důvod není možné se domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Soudy zjištěný skutkový stav věci, kterým je dovolací soud vázán, je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto hodnotit správnost a úplnost skutkového stavu ve smyslu § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. Dovolací soud přitom musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku a rozveden v jeho odůvodnění, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

V posuzované věci byl hmotně právní dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolatelem uplatněn právně relevantně v té části dovolání, v níž namítl, že ani skutkový stav věci, z něhož soudy v doplněném řízení vycházely, neumožňoval dovodit, že jednal v úmyslu (§ 4 tr. zák.) jiného usmrtit, neboť nebyly objasněny okolnosti, za kterých měl na poškozeného M. C. zaútočit, především pak zůstala neobjasněna pohnutka činu.

Protože Nejvyšší soud v projednávané věci neshledal důvody pro odmítnutí dovolání, přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti kterému bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů, jež byly v dovolání relevantně uvedeny, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům:

V obecné rovině je předně zapotřebí znovu zopakovat a nad rámec předcházejícího rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci rozvést, že trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. spáchá ten, který jiného úmyslně usmrtí. Pokusu tohoto trestného činu podle § 8 odst. 1 tr. zák. se pachatel dopustí

jednáním pro společnost nebezpečným, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu vraždy, kdy pachatel jedná v úmyslu trestný čin vraždy spáchat, avšak k jeho dokonání nedojde. Aby bylo možno pachatele uznat vinným pokusem trestného činu vraždy, musí být bezpečně prokázán úmysl (§ 4 tr. zák.) tento trestný čin spáchat. K závěru o tom však nestačí pouhé zjištění, že pachatel úmyslně vykonal něco, co způsobilo nebo mohlo jiné osobě způsobit smrt. Je totiž zásadně třeba, aby úmysl pachatele, ať přímý (§ 4 písm. a/ tr. zák.) či nepřímý (§ 4 písm. b/ tr. zák.) směřoval ke způsobení smrti. Pro obě formy úmyslného zavinění je společné to, že vůle ve formě chtění nebo srozumění vyjadřuje aktivní vztah pachatele ke způsobenému následku (zde smrti jiného). Podle právní nauky představová složka úmyslu zahrnuje představu rozhodných skutečností alespoň jako možných, volní složka vůle je vyvolat vlastním jednáním. Vůlí je v tomto smyslu třeba rozumět i srozumění pachatele s následkem, neboť srozumění je vlastně formou chtění. Eventuální úmysl tedy vždy musí obsahovat prvek vůle.

Jinými slovy, u nepřímého úmyslu (§ 4 písm. b/ tr. zák.) musí být zjištěno (prokázáno) vědomí pachatele, že svým jednáním může porušit zájem chráněný trestním zákonem, tj. způsobit smrt člověka, a že pro případ, že takové porušení způsobí, je s ním srozuměn. V judikatuře se zdůrazňuje (srov. např. R 19/1969 SbRt.), že při zkoumání, zda pachatel jednal v nepřímém úmyslu napadeného zavraždit, nestačí pouhé zjištění, že např. napadeného bodl větším nožem do prsou a za těchto okolností tedy věděl, že tím způsobí smrt. Vždy je nutno vycházet z posouzení okolností, za kterých k útoku pachatele došlo, jakým motivem byl veden, co útoku předcházelo, jak byl útok proveden, jakého nástroje bylo použito a zda pachatel záměrně útočil proti takové části těla, kde jsou orgány důležité pro život apod.

Ve výše uvedených souvislostech je dále nutno zaměřit se na vztah případné lhostejnosti ke způsobení následku. Pokud jde o otázku, zda lhostejný vztah k následku lze považovat již za srozumění s následkem, P. Šámal v Komentáři k trestnímu zákonu upozorňuje na to, že v právní literatuře převládají názory, že skutečný vztah lhostejnosti k následku (tzv. pravá lhostejnost) nestačí k naplnění volní složky nepřímého úmyslu. Srozumění pachatele s následkem by bylo možno dovodit jen v těch případech, kde lhostejnost pachatele k tomu, zda následek nastane či nenastane, vyjadřuje jeho kladné stanovisko k oběma těmito možnostem (tzv. nepravá lhostejnost). Uvedené kladné stanovisko musí vyjadřovat aktivní volní vztah k relevantnímu trestně právnímu následku.

Při správném posouzení shora naznačených otázek se zároveň nelze obejít bez spolehlivého zjištění toho, jakou pohnutkou byl pachatel ke svému jednání (činu) veden. V právní nauce se zdůrazňuje, že význam motivu (pohnutky) trestného činu je v trestním právu neobyčejně značný, třebaže motiv jen výjimečně charakterizuje skutkovou podstatu trestného činu. Nebyl-li zjištěn motiv trestného činu, nebyl trestný čin náležitě objasněn a je tím ztíženo rozhodnutí o vině. Teprve motiv trestného činu dokresluje jeho konkrétní povahu a pomáhá objasnit jeho příčinu. To znamená, že zjišťování pohnutek, ať jsou či nejsou znakem skutkové podstaty trestného činu, třeba věnovat stejnou pozornost jako zjišťování všech jiných rozhodných skutečností. Nestačí se jen pohnutky dohadovat z povahy činu.

Rovněž Ústavní soud přikládá zjištění pohnutky činu velký význam. Např. v rozhodnutí ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 681/2006 se uvádí, že „objektivně zjistitelné okolnosti útoku jsou ve vztahu k dokazování formy zavinění pachatele toliko důkazy nepřímými, na jejich základě nelze eventuální úmysl automaticky presumovat. Aby bylo lze dovodit alespoň srozumění pachatele s usmrcením poškozeného, musí být uvedené objektivní okolnosti logicky provázány s okolnostmi subjektivní povahy, jakými jsou pohnutka činu a osobní vlastnosti pachatele“. V rozhodnutí ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 433/02 Ústavní soud konstatuje, že „závěr o vražedném úmyslu lze učinit i z objektivních okolností, např. z povahy činu, způsobu jeho provedení nebo ze zjištěných okolností subjektivní povahy, např. z pohnutky činu. Zavinění je výslednicí (mimo jiné) i osobních vlastností pachatele, a lze proto také z nich na formu zavinění usuzovat. Tyto závěry však nesmějí nabýt povahy

jakýchsi presumpcí“.

Výše uvedenými zásadami se však soudy ani v doplněném řízení důsledně neřídily, přestože soud prvního stupně jinak v podstatě postupoval v souladu s pokyny vyslovenými Nejvyšším soudem ve zrušujícím usnesení ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1074/2007, a doplnil v požadovaném rozsahu svá skutková zjištění a na tomto základě pak v tzv. skutkové větě výroku odsuzujícího rozsudku provedl určitou modifikaci popisu zjištěných skutkových okolností, zejména pokud jde o povahu použitého nástroje (nože), způsobu útoku a míru ovlivnění obviněného požitým alkoholem.

Skutková zjištění soudu prvního stupně (vztahující se k pokusu trestného činu vraždy) v jejich nynější podobě lze stručně shrnout tak, že obviněný J. V. (dále jenom „dovolatel“) v kritickou dobu maje v krvi 0,82 až 1,00 g/kg alkoholu napadl poškozeného M. C. tím způsobem, že jej v čelním postavení bodl vystřelovacím nožem o délce rukojeti 11,5 cm a délce čepele 9 cm do levé části hrudníku a do levé části podbřišku, tedy do míst, kde se nacházejí orgány důležité pro život, a způsobil mu v rozsudku popsáná zranění. Přitom bodnutí poškozující srdce a plíce bylo do té míry významné, že bez poskytnutí odborné (specializované) lékařské pomoci poškozenému bezprostředně hrozily fatální následky (smrt). Tyto skutkové závěry soud v rozsahu předpokládaném v ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. náležitě odůvodnil. Nemohly se proto stát předmětem přezkumu dovolacím soudem ze žádného z dovolacích důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř., neboť tzv. extrémní nesoulad (viz judikaturu Ústavního soudu) mezi takto zjištěným skutkovým stavem věci a hodnocením provedených důkazů Nejvyšším soudem zjištěn nebyl.

Při právním závěru o tom, že se dovolatel dopustil pokusu trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 219 odst. 1 tr. zák., přitom oba soudy (když odvolací soud skutkový stav věci zjištěný soudem prvního stupně plně akceptoval) vycházely především ze způsobu, jakým dovolatel poškozeného napadl, tj. že útok vedl za použití shora popsaného nože opakovaně, se značnou silou a do míst, kde se nacházejí životně důležité orgány. Jelikož jednal se znalostí všech rozhodných skutkových okolností, neboť si nepochybně musel být vědom povahy použité zbraně a dále toho, že bodnutí směřují vůči hrudníku a břichu poškozeného, pak soudy nepochybovaly o tom, že musel být srozuměn (§ 4 písm. b/ tr. zák.) i se způsobem smrtelného následku.

Ve svém předcházejícím zrušujícím usnesení Nejvyšší soud výslovně uložil, aby si soud ujasnil tzv. subjektivní stránku dovolatelova jednání a v této souvislosti zdůraznil, že se nelze obejít bez spolehlivého zjištění pohnutky jeho činu (viz str. 7 usnesení). Soud prvního stupně se s předmětnou otázkou vypořádal tak, že ji zařadil do obecných úvah vztahujících se k hodnocení stupně společenské nebezpečnosti činu (§ 3 odst. 4 tr. ř.), s lakonickým závěrem, že „motivem či podnětem byla podnapilost a v té souvislosti vyvolaný konflikt“. Je tedy zřejmé, že v této části pokyny Nejvyššího soudu nesplnil.

Tuto skutečnost vzal odvolací soud pravděpodobně v úvahu, neboť v návaznosti na skutková zjištění soudu prvního stupně se na str. 7 svého rozhodnutí blíže zabýval osobností dovolatele se zřetelem k možné pohnutce činu. Poukázal na závěry znalce – psychologa, podle nichž je dovolatel osobou egocentricky zaměřenou, je sebestředný, podezřívavý, pamatuje si utrpěné či zdánlivé příkoří, má tendence poučovat druhé a lpět na svých pravdách. V situacích „nárazové zátěže“ jsou naznačeny sklony ke snížení sebeovládání a autoregulace. Pokud jde o motivaci dovolatelova jednání, odvolací soud na podkladě uvedených znaleckých závěrů dovodil, že jeho osobnost je zatížena řadou negativních rysů, které v souvislosti s požitým alkoholem mohly být příčinou zcela neadekvátní reakce. Odvolací soud zároveň konstatoval, že „ani po doplněném dokazování se nepodařilo žádné jiné pohnutky k počínání obžalovaného zjistit“.

Soud prvního stupně se v odůvodnění svého rozhodnutí opakovaně zmiňuje o jakémisi „konfliktu“, aniž by jakkoliv blíže specifikoval a zjistil, zda vůbec napadení poškozeného předcházel nějaký

konkrétní incident, jehož účastníkem byl dovolatel a který by případně mohl být podnětem k dovolatelově následnému jednání, tj. k napadení poškozeného M. C. Takové skutkové zjištění ve skutečnosti učiněno nebylo, a proto také ve výroku rozsudku chybí. Zůstala tedy nezodpovězena otázka, proč vlastně v té době bezúhonný dovolatel, jenž vyšel na ulici za zcela jiným účelem, prakticky ihned poté napadl poškozeného, kterého předtím vůbec neznal a který mu k tomu zřejmě ani nezavdal žádnou (soudem zjištěnou) příčinu. Konečně i odvolací soud ve svém rozhodnutí poukazuje na to, že poškozený M. C. byl napaden nečekaně a v kritickou dobu telefonoval (viz str. 7). Tuto absenci ve skutkových zjištěních vztahujících se k pohnutce činu nelze podle názoru Nejvyššího soudu - bez dalšího - překlénout úvahou o určitých negativních rysech osobnosti dovolatele ve spojení s požitým alkoholem, když ze skutkových zjištění soudů zároveň nijak nevyplývá, že by dovolatel měl sklony např. k agresivnímu, impulsivnímu či zkratkovitému jednání, ani že by jednal v nějaké konkrétní „narázové zátěži“. Posledně zmiňovaná skutečnost není podložena žádným skutkovým zjištěním. Přitom i samotná míra jeho ovlivnění alkoholem se pohybovala jen v pásmu lehké opilosti (0,82 až 1,00 g/kg /promile/). Závěry soudů o pohnutce činu proto mají v daném směru spíše povahu blíže nepodložených předpokladů a dovolatelův motiv k vražednému útoku na poškozeného je tak dovozován pouze v hypotetické rovině.

V dané trestní věci - jak vyplývá z obou rozhodnutí - soudy při hodnocení dovolatelova úmyslu spáchat trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., byť ve formě srozumění (eventuální úmysl) přikládaly zásadní význam zjištěným okolnostem objektivní povahy, zejména způsobu provedení činu (za použití nože), intenzity útoku (fyzické síly vyvinuté dovolatelem) a z míst zásahů na těle poškozeného. Jak Nejvyšší soud s poukazem na judikaturu Ústavního soudu shora uvedl, jen na základě objektivně zjistitelných okolností útoku nelze eventuální úmysl automaticky presumovat. Aby bylo možno dovodit alespoň srozumění pachatele s usmrcením poškozeného, musí být uvedené objektivní okolnosti logicky provázány s okolnostmi subjektivní povahy, jakými jsou pohnutka činu a osobní vlastnosti pachatele. V posuzovaném případě však soudy ve vztahu k okolnostem subjektivní povahy neučinily taková skutková zjištění, jejichž obsah by z hlediska dovolatelova úmyslu poškozeného zavraždit měl jakýkoliv podstatnější význam.

Jestliže představová složka úmyslu zahrnuje vědomí rozhodných skutečností alespoň jako možných, pak jeho volní složka musí zahrnovat vůli vykonat je vlastním jednáním. To platí i pro úmysl nepřímý (§ 4 písm. b/ tr. zák.), neboť vůlí je třeba rozumět i srozumění pachatele s následkem, když i srozumění je v podstatě formou chtění. Proto také eventuální úmysl vždy musí obsahovat prvek vůle (viz výše).

Za předpokladu, že skutkový stav věci, ze kterého oba soudy vycházely, byl správně zjištěn (to nebylo a ani nemohlo být předmětem dovolacího přezkumu), nelze pochybovat o tom, že dovolatel na poškozeného M. C. z nezjištěných důvodů nebezpečně zaútočil nožem a bodnutím jej dvakrát zasáhl, a to do různých od sebe relativně vzdálenějších částí trupu (hrudník, podbřišek); tím mu způsobil závažné poranění, které poškozeného bezprostředně ohrozilo na životě. Z hlediska dovolatelova úmyslu - byť nepřímého (eventuálního) - poškozeného zavraždit, považuje Nejvyšší soud za podstatné, že soudy nezjistily, z jakého důvodu vlastně poškozeného pobodal. Tedy zda vůbec existovaly nějaké okolnosti subjektivní povahy, jež by vedle způsobu a intenzity provedení činu svědčily o tom, že dovolatelova vůle ve formě chtění nebo alespoň srozumění vyjadřovala aktivní vztah ke způsobenému následku, a to nikoli jen k poranění poškozeného, nýbrž i k jeho usmrcení (§ 219 tr. zák.).

Vzhledem ke skutečnostem podrobně rozvedeným v předcházejících odstavcích Nejvyšší soud nesdílí názor soudů prvního ani druhého stupně, že jejich skutková zjištění dovolují spolehlivý hmotně právní závěr, že se dovolatel ve vztahu k poškozenému M. C. dopustil pokusu trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 219 odst. 1 tr. zák. Použití této právní kvalifikace nebylo v posuzovaném případě namístě.

To znamená, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto odvolání obviněného (dovolatele) proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 5. 2008, č. j. 17 T 39/2007-848, je zatíženo vadou předpokládanou v uplatněném dovolacím důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť stejně jako rozsudek soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Vzhledem k významu této vady nemůže toto rozhodnutí obstát a na jeho právní moci nelze spravedlivě trvat. K tomu Nejvyšší soud toliko na okraj poznamenává, že rozhodnutí odvolacího soudu bylo možno úspěšně napadnout rovněž (resp. především) z důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. a na tomto základě se domáhat zrušení obou vadných rozhodnutí, což však dovolatel neučinil.

Nejvyšší soud proto z podnětu důvodně podaného dovolání obviněného J. V. zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 7 To 113/2008, a podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. rovněž i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Vrchnímu soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Toto své rozhodnutí učinil podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, neboť zjištěné vady zároveň nebylo možno odstranit ve veřejném zasedání.

Věc se tak vrací do stadia, kdy Vrchní soud v Praze bude muset znovu projednat řádný opravný prostředek (odvolání) obviněného J. V. a rozhodnout o něm. V novém řízení o této věci bude povinen postupovat v souladu s právním názorem, který k projednávaným právním otázkám ve svém rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Jde v podstatě o to, aby se odvolací soud v intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu zabýval právním posouzením předmětného skutku i z hlediska jiné v úvahu přicházející právní kvalifikace. Přitom má k dispozici procesní prostředky k nápravě pochybení, kterých se dopustil již soud prvního stupně, jestliže skutek opětovně nesprávně posoudil jako pokus trestného činu vraždy. Odvolacímu soudu také zřejmě nebude nic bránit v tom, aby po zrušení odvoláním napadeného rozsudku soudu prvního stupně sám za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. znovu ve věci rozhodl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)